

Evaluering

Voksenlærlingeordningen – hvad har forsøgsordningerne fra 1. august 2020 betydet?

Juni 2023

J.nr. 22/13434-2 – 2023-3632

Data og Analyse, A2

Den 1. august 2020 trådte tre nye forsøgsordninger i kraft, der bl.a. skulle udvide målgruppen for voksenlærlingeordningen. Forsøgsordningerne indebar:

- Forsøg med lempet krav om forudgående ledighed fra 6 til 3 måneder for faglærte voksenlærlinge, der kommer fra ledighed. Udløb ved udgangen af 2022.
- Forsøg med adgang til voksenlærlingeordningen for faglærte med en forældet uddannelse, der kommer fra beskæftigelse. Udløb ved udgangen af 2021.
- Forsøg med suspendering af positivlisten for uddannelser der gælder voksenlærlinge, der kommer fra beskæftigelse. Udløb ved udgangen af 2021.

Forsøgene blev vedtaget ud fra en intention om at styrke opkvalificeringen målrettet områder, hvor der forventes et behov for arbejdskraft, samt for at styrke mulighederne for at ufaglærte kan blive faglærte.

I undersøgelsen ses der nærmere på, hvad de tre forsøg har betydet for antallet af voksenlærlinge. Evalueringen viser, at der er sket en markant stigning i antallet af voksenlærlinge i forsøgsperioden, men at stigningen kun i begrænset omfang skyldes forsøgsordningerne. Undersøgelsen er udelukkende deskriptiv og undersøger således ikke, hvorvidt forsøgene har haft effekter.

Derudover belyser undersøgelsen udviklingen i voksenlærlingeordningen, og ser nærmere på hvad voksenlærlingeordningen bidrager til i det samlede billede af erhvervsuddannelser for voksne. Voksenlærlingene i forsøgsperioden sammenlignes med en tidligere gruppe af voksenlærlinge og andre voksne over 25 år på erhvervsuddannelserne på fx uddannelsesbaggrund, branche og personlige karakteristika. Denne del af evalueringen viser bl.a., at en stor andel af voksenlærlinge har ufaglært baggrund, samt at ordningen i stigende grad anvendes til uddannelse af SOSU-personale.

Undersøgelsens hovedresultater:

- Det årlige antal af voksenlærlinge er steget fra 3.600 i 2016 til 6.900 lærlinge i 2021. Der er sket en markant stigning i antallet af voksenlærlinge i forsøgsperioden, men data viser, at det i mindre grad skyldes forsøgsordningerne.
- Omkring 600 elever er kommet ind via de tre forsøgsordninger fra august 2020 til december 2021.

- Ca. 400 ud af de 600 voksenlærlinge, som er kommet ind via en forsøgsordning, er kommet ind via forsøget med et lempet ledighedskrav på tre måneder. Evalueringen belyser dog ikke, hvorvidt denne gruppe, uanset forsøget, ville være startet efter 6 måneder.
- Suspenderingen af positivlisten har ikke haft den store betydning, da et fåtal af voksenlærlingene, under 50, er kommet ind via denne.
- Over halvdelen af alle voksenlærlingene kommer med en baggrund som ufaglært. Voksenlærlingeordningen er altså vigtig ift. at opkvalificere ufaglært arbejdskraft.
- I forsøgsperioden er der kommet langt flere voksenlærlinge på uddannelserne under hovedområdet *Omsorg, sundhed og pædagogik*. Det er især SOSU-uddannelserne, der driver stigningen.

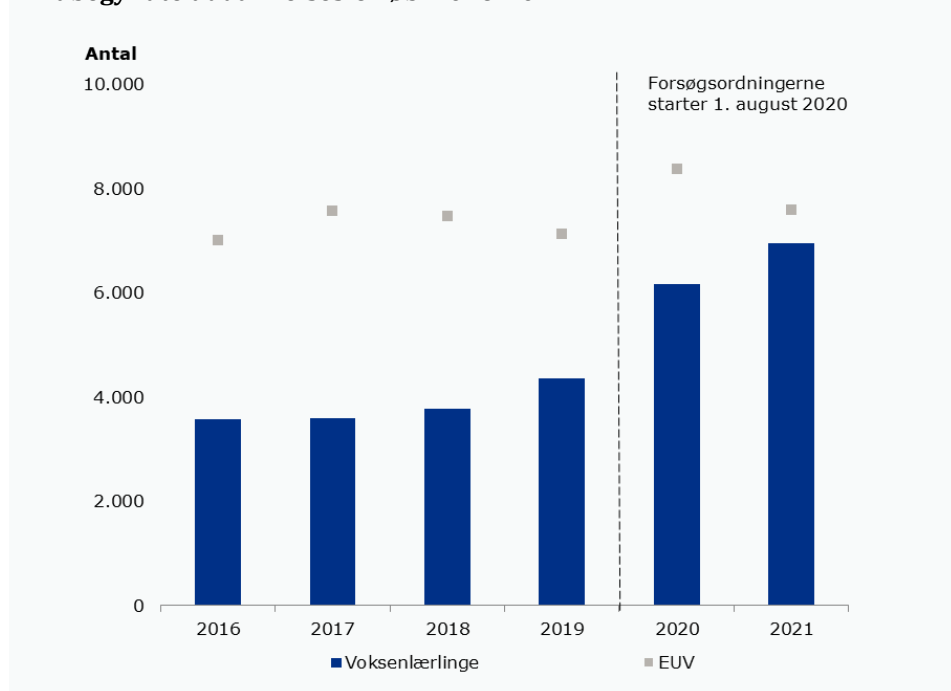
Udvikling i antal voksenlærlinge og målgrupper

Dette afsnit beskriver udviklingen i antallet af voksenlærlinge før og i forsøgsperioden, samt hvor mange voksenlærlinge der er kommet ind gennem de forskellige forsøgsordninger i perioden.

Siden 2016 er det årlige antal af voksenlærlinge steget fra 3.600 til 6.900 i 2021. Stigningen er især sket over forsøgsperioden fra august 2020 til december 2021, *jf. figur 1.*

Figur 1

Påbegyndte uddannelsesforløb, 2016-2021.

Anm.: *Voksenlærlinge* dækker de voksenlærlinge-forløb, der blev påbegyndt fra 1. januar 2016 til 31. december 2021.

Året 2016 er valgt som startår, da kommunerne fra dette år registrerer voksenlærling tilgange. Slutåret, 2021, er valgt, da det er det sidste fulde år, som kan opgøres, og da to ud af tre forsøgsordninger ophører dette år.

Kilde: Voksenlærningeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken og egne beregninger.

Forsøgsordningerne

Omkring 10.600 voksenlærlinge påbegyndte deres uddannelse i forsøgsperioden, *jf. tabel 1* nedenfor. I sammenligningsperioden før forsøgsperioden (fra 1. august 2018 til 31. december 2019) påbegyndte 6.200 lærlinge et voksenlærlinge-forløb. Den største ændring mellem de to perioder er blandt de voksenlærlinge, der kommer fra ledighed – især fra gruppen af ufaglærte og faglærte med forældet uddannelse, hvor antallet af voksenlærlinge er mere end fordoblet.

Omkring 600 voksenlærlinge startede deres uddannelse ved en af forsøgsordningerne. Heraf er størstedelen, nemlig 400 voksenlærlinge, kommet ind via forsøget med lempet ledighedskrav.

Suspenderingen af positivlisten har ikke haft den store betydning, da det er godt 50 af voksenlærlingene, som er kommet ind på uddannelser, som ikke var på positivlisten året før. Det indikerer, at det ikke ville have særlige konsekvenser for brugen af ordningen at afskaffe positivlisterne.

Tabel 1

Status før voksenlærlingeforløbet

	I forsøgsperioden		Før forsøgsperioden	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Faglært med forældet uddannelse, beskæftigelse	150	1		0
Faglært, ledighed	1.700	16	950	15
- Faglært, over 3 mdr. ledighed	400			
- Faglært, over 6 mdr. ledighed	1.300			
Ufaglært eller faglært med forældet uddannelse, ledig	5.500	52	2.650	43
Ufaglært, beskæftigelse	3.250	31	2.400	38
- Suspending af positivlisten	50			
Ukendt			200	3
Samlet	10.600		6.200	

Anm.: Før forsøgsperiode dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019. Forsøgsperiode dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. Suspendingen af positivlisten er fundet ved at holde seneste positivliste fra før forsøgsperiode op imod, hvilke specialer de ufaglærte fra beskæftigelse påbegyndte i suspensionsperioden.

Forsøgsordningerne er markeret med fed.

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken og egne beregninger.

Alternative forklaringer

Som beskrevet ovenfor, er det således ikke forsøgsordningerne, som har drevet den generelle stigning i antallet af voksenlærlinge. Der er flere andre forhold, som kan være med til at forklare stigningen:

- At voksenlærlingeordningen er blevet brugt under COVID-19, på samme måde som efteruddannelseskurser bliver brugt til at hindre fyringsrunder ved starten på en lavkonjunktursperiode¹. Det understøttes af, at der ses et fald i antallet af voksne på erhvervsuddannelserne (EUV) fra 2020-2021, mens antallet af voksenlærlinge stiger.

¹ Evaluering af Job-VEU modellen, april 2021, HBS Economics & BDO, s. 15ff

- At FH har afviklet en kampagne for STAR for at få igangsat flere voksenlærlinge-forløb i perioden 2019-2020. Kampagnen havde fokus på kommunikationstiltag, lokalt engagement i bl.a. a-kasser og faglige organisationer samt vejledning af målgrupper, virksomheder og sagsbehandlere. Det er derfor også en mulighed, at kampagnen har spillet en rolle ift. stigningen i antallet af voksenlærlinge-forløb.

Boks 1

Voksenlærlinge og EUV-elever

Voksenlærlinge er personer, som er over 25 år, der gennemfører et lærlinge-forløb med skole- og oplærings- eller praktikperioder. Voksenlærlinge skal være fyldt 25 år ved uddannelsesaftalens påbegyndelse dvs. tidspunktet, hvor lærlingen starter som lærling hos arbejdsgiveren. Voksenlærlingen skal altså have en aftale med en virksomhed.

Voksne på erhvervsuddannelser (EUV) er elever, der er fyldt 25 år. Derudover skal eleverne have afsluttet folkeskolen eller tilsvarende undervisning, have mindst 2,0 i både dansk og matematik fra folkeskolen, og erhvervsskolen skal foretage en vurdering af, om eleven kan gennemføre uddannelsen. Hvis eleven ikke opfylder kravene kan erhvervsskolen tilbyde en optagelsesprøve.

Karakteristik af voksenlærlingene – baggrund, branche og uddannelse

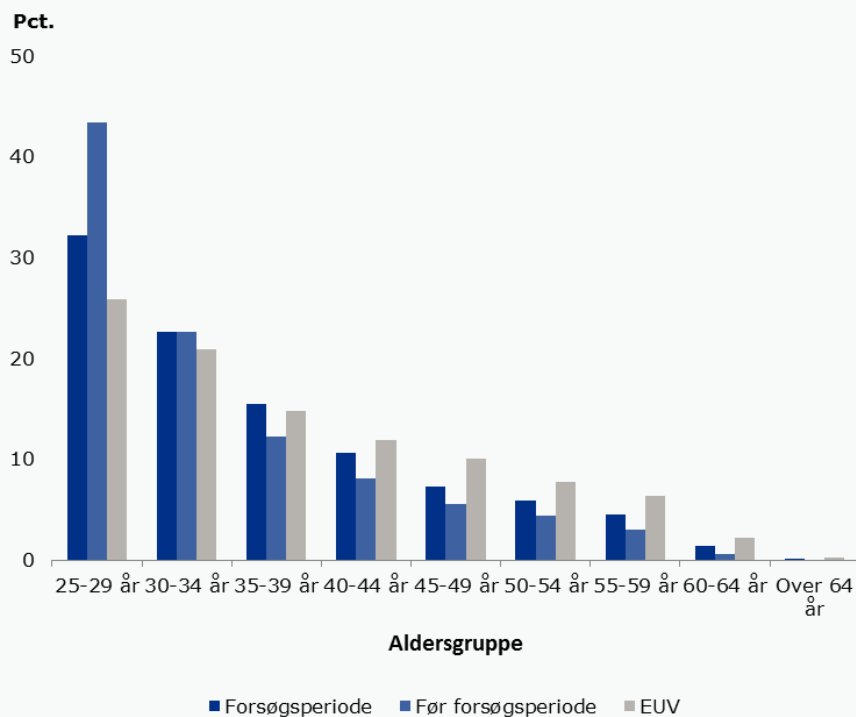
Dette afsnit beskriver, hvad der karakteriserer voksenlærlinge før og under forsøgsperioden og sammenligner løbende med EUV-elever. Sammenligningen af voksenlærlinge før og under forsøgsperioden skal afdække, om der er sket en udvikling i bl.a. voksenlærlingenes alder og uddannelsesniveau over tid. Derudover skal sammenligningen af voksenlærlinge med gruppen af EUV-elever belyse, hvad der er særligt for voksenlærlingene, når man ser på det samlede billede af elever på erhvervsuddannelser for voksne. Det bemærkes, at EUV-eleverne må forventes, at være en stærkere gruppe, hvad angår fx beskæftigelseshistorik, end voksenlærlingene. Det skyldes, at voksenlærlingeordningen er rettet mod ledige og ufaglærte målgrupper. Det er dog stadig væsentligt fx at sammenholde, hvilke uddannelser voksenlærlinge typisk tager med det samlede billede af erhvervsuddannelser for voksne, da det giver en større forståelse af, hvad voksenlærlingeordningen særligt bidrager til.

Hvem er voksenlærlingene?

Voksenlærlingene, der påbegyndte deres uddannelse i forsøgsperioden, var ældre end tidligere lærlinge, jf. figur 2.

Figur 2

Aldersfordeling

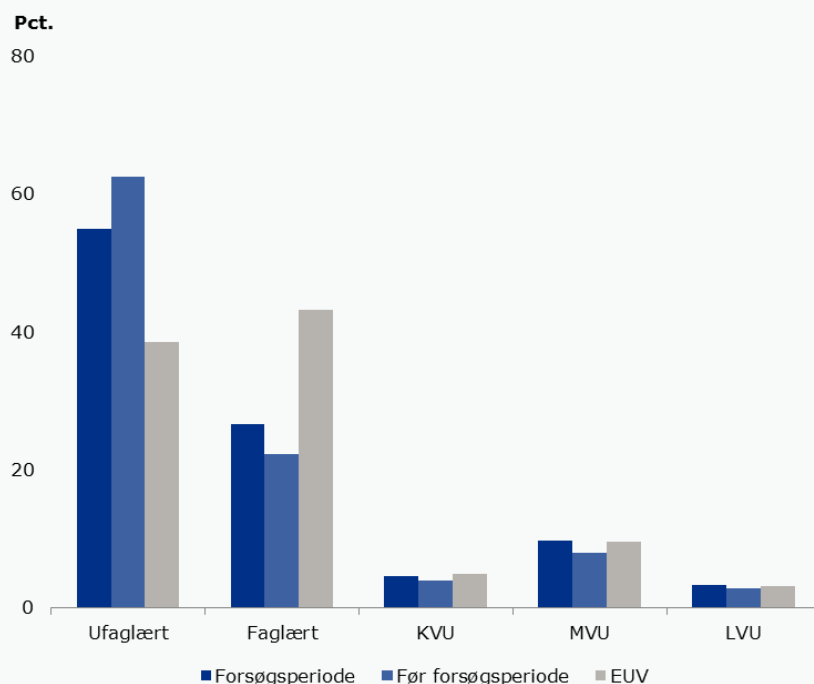
Anm.: Før forsøgsperiode dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019. Forsøgsperiode dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. EUV opgøres over samme periode som Forsøgsperiode.

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken, Befolkningsregistret og egne beregninger.

Voksenlærlingene kommer hovedsageligt med en uddannelsesbaggrund som ufaglært, *jf. figur 3*. Før forsøgsperioden udgjorde denne gruppe 62 pct. af voksenlærlingene, mens andelen i forsøgsperioden var 55 pct. Overvægten af ufaglærte indikerer, at voksenlærlingeordningen har betydning ift. at opkvalificere ufaglært arbejdskraft. Dette billede understøttes af en sammenligning med EUV-eleverne, hvor flest har en uddannelsesbaggrund som faglært og 39 pct. er ufaglærte.

Figur 3

Højest fuldførte uddannelsesniveau for lærlingene

Anm.: Elever med uoplyst uddannelse er ikke vist i figuren, men indgår i beregning.

Ufaglært er elever med grundskole, gymnasiale uddannelser og adgangsgivende uddannelsesforløb som højest fuldførte uddannelse. *Faglært* er elever med en erhvervsfaglig uddannelse. *KVVU* er elever med en kort videregående uddannelse. *MVU* er elever med bachelor og mellemlang videregående uddannelse. *LVU* er elever med en lang videregående uddannelse og forskeruddannelse.

Før forsøgsperiode dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019. *Forsøgsperiode* dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. *EUV* opgøres over samme periode som *Forsøgsperiode*.

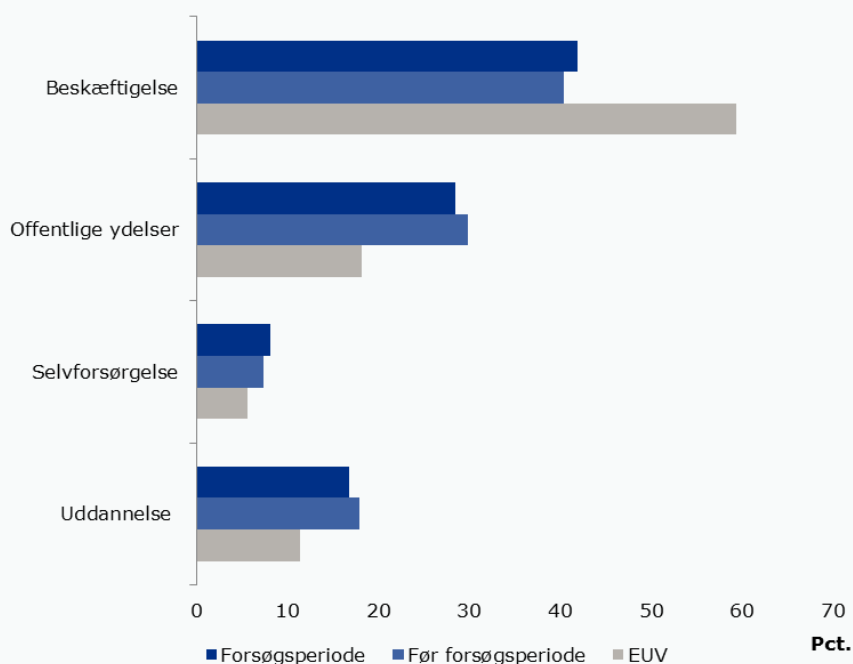
Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken, Uddannelsesregistret og egne beregninger.

Voksenlærlingene og EUV-elever er hovedsagligt i beskæftigelse i årene før deres uddannelse, *jf. figur 4*. Som forventet er EUV-eleverne dog i højere grad i beskæftigelse end voksenlærlingene, mens voksenlærlingene er mere på offentlige forsørgelsesydelse end EUV-eleverne.

Det samlede billede af voksenlærlingenes beskæftigelse de tre år før starten på deres uddannelse er nogenlunde uændret før og under forsøgsperioden. Det samme gælder den tid, voksenlærlingene har brugt på offentlig forsørgelse og ordinær uddannelse i årene op til starten på deres forløb.

Figur 4

Beskæftigelses- og ydelsehistorik tre år før påbegyndelsen af uddannelsen

Anm.: Procenten angiver andelen af de 156 uger før uddannelsesstart eleven er i en given tilstand.

Før forsøgsperiode dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019. Forsøgsperiode dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. EUV opgøres over samme periode som Forsøgsperiode.

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken, DREAM og egne beregninger.

Voksenlærlinges specialer og branchetilknytning under uddannelse

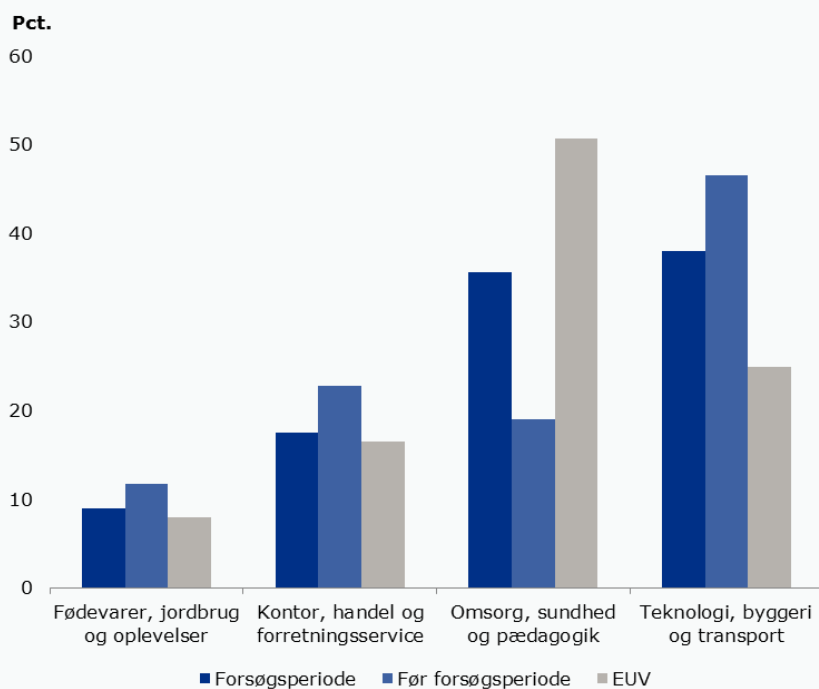
I dette afsnit bliver det belyst, hvilke uddannelser voksenlærlinge tager, og i hvilke brancher voksenlærlingenes praktikvirksomhed er i.

Andelen af voksenlærlinge, der påbegynder deres uddannelse inden for området *Omsorg, sundhed og pædagogik* er næsten fordoblet i forsøgsperioden sammenlignet med den tidligere periode. I forsøgsperioden var andelen 36 pct., jf. figur 5.

Uddannelser inden for *Teknologi, byggeri og transport* var både under (38 pct.) og før (46 pct.) forsøgsperioden størst blandt voksenlærlingene, mens det for EUV-eleverne i forsøgsperioden er uddannelserne inden for *Omsorg, sundhed og pædagogik* (51 pct.).

Figur 5

Eleverne fordelt efter hovedindgange for erhvervsuddannelserne

Anm.: Før forsøgsperiode dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019. Forsøgsperiode dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. EUV opgøres over samme periode som Forsøgsperiode.

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken og egne beregninger.

Social- og sundhedsassistent og -hjælper var hos voksenlærlingene og EUV-eleverne, de specialer som flest påbegyndte, jf. tabel 2. I tabellen er vist en top 10 specialer for voksenlærlingene og EUV-eleverne. Det er stort set de samme specialer, der er på gruppernes lister.

Stigningen af voksenlærlinge inden for *Omsorg, sundhed og pædagogik* fra før til under forsøgsperioden viser sig også i opførelsen af specialerne. Påbegyndelsen af et speciale som social- og sundhedshjælper og social- og sundhedsassistent er begge 8 procentpoint større.

Tabel 2

Hyppigste 10 specialer på elevandele

I forsøgsperioden	Før forsøgsperioden		EUV		
	Pct.	Pct.	Pct.	Pct.	
Social- og sundhedshjælper	18	Social- og sundhedshjælper	10	Social- og sundhedsassistent	28
Social- og sundhedsassistent	15	Social- og sundhedsassistent	7	Social- og sundhedshjælper	14
Elektriker 1	5	Elektriker 1	6	Den pædagogiske assistentuddannelse	7
Tømrer	4	Tømrer	5	Rengøringstekniker	4
Industrioperatør	2	Offentlig administration	4	Industrioperatør	3
Administration	2	Administration	3	Offentlig administration	3
Bygningsmaler	2	Lager og logistik	3	Tømrer	2
Offentlig administration	2	Bygningsmaler	3	Administration	2
Lager og logistikoperatør	2	Kok	3	Buschauffør	2
Godschauffør	2	Industrioperatør	3	Elektriker 1	2
Samlet antal	10.600		6.200		12.200

Anm.: Før forsøgsperioden dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019. I forsøgsperioden dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. EUV opgøres over samme periode som I forsøgsperioden.

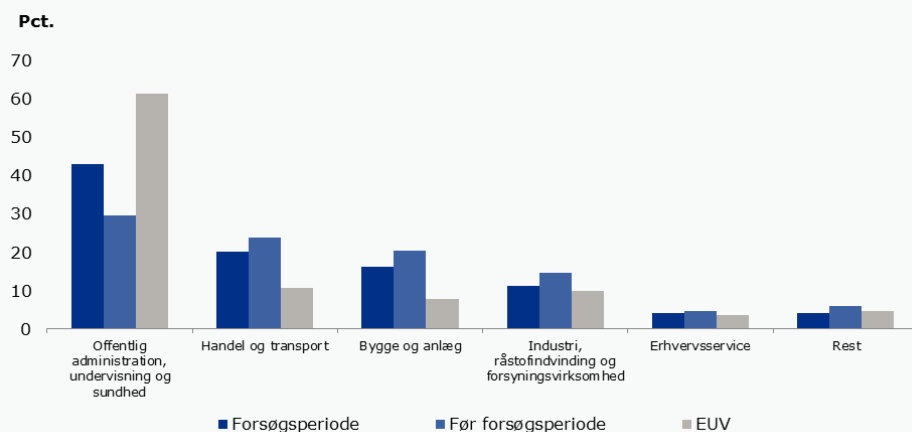
Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken og egne beregninger.

De fleste lærepladser som voksenlærlingene og EUV-eleverne får ude i virksomhederne ligger inden for branchen *Offentlig administration, undervisning og sundhed*, jf. figur 6. Under forsøgsperioden er andelen af voksenlærlingene med en læreplads i branchen vokset fra 30 til 43 pct. Stigningen i branchen *Offentlig administration, undervisning og sundhed* hænger sammen med den tidligere konstaterede stigning i uddannelser inden for *Omsorg, sundhed og pædagogik*.

Sammenligner man voksenlærlingene med EUV-eleverne får voksenlærlinge i højere grad en læreplads i brancherne *Handel og transport* og *Bygge og anlæg*.

Figur 6

Branchetilhørsforhold for de virksomheder, hvor eleverne er i praktik

Anm.: Brancherne er opgjort ved DB07 10-grupper.

Branchegruppen *Rest* dækker over *Ejendomshandel og udlejning, Finansiering og forsikring, Information og kommunikation, Kultur, fritid og anden service, Landbrug, skovbrug og fiskeri.*

Før forsøgsperiode dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019. *Forsøgsperioden* dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. *EUV* opgøres over samme periode som *forsøgsperioden*.

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken og egne beregninger.

Bilag 1: Data og population

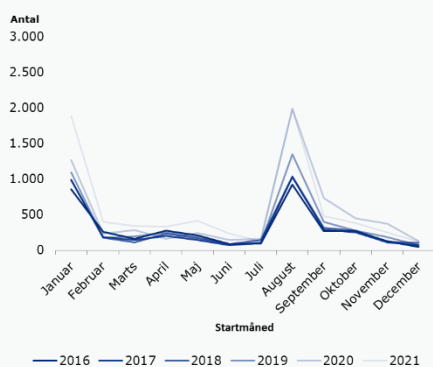
Voksenlærlinge er givet ud fra voksenlærlingeregistret, der er baseret på oplysninger fra Plandata, Bestand og manuelle indberetningerne fra jobcentrene. Voksenlærlingeregistret indeholder oplysninger om hvert enkelt voksenlærlingeforløb, og hvilken tilgang lærlingen har til forløbet fra 2016 og frem. I data kan yderligere ses, hvilken virksomhed voksenlærlingeforløbet er foregået på og et start- og sluttidspunkt er angivet. Registret er blevet koblet med erhvervsuddannelsesoplysninger fra Lærepladsstatikken og Elevtalsstatistikken hentet hos Styrelsen for It og Læring (STIL). I undersøgelsen er kun medtaget de voksenlærlinge, hvor lærepladsen og uddannelsesforløbet kan genfindes i oplysninger fra STIL. Dette er gjort for at få mere retvisende start- og slutdatoer for voksenlærlingeforløbet samt få knyttet uddannelsesoplysninger til forløbet. Det er ligeledes fra Lærepladsstatikken og Elevtalsstatistikken, at oplysningerne om EUV-eleverne er hentet fra.

Ud over uddannelses- og virksomhedsoplysninger knyttes der også til eleverne en beskæftigelses-, ydelses-, uddannelses- og selvforsørgelsesgrad opgjort over tre år ved at bruge Beskæftigelsesministeriets forløbsdatabase DREAM. Yderligere hentes der oplysninger om højest fuldførte uddannelse fra uddannelsesregistret og oplysninger om alder, køn, herkomst, bopæl, børn og civilstatus er taget fra befolkningsregistret.

I undersøgelsen ses der på de på voksenlærlinge, der er startet under perioden med alle tre forsøgsordninger 1. august 2020 til 31. december 2021. Slutåret, 2021, er valgt, da det dels er seneste fulde år, hvor voksenlærlingene kan opgøres og dels at to ud af de tre forsøgsordninger ophører dette år. Disse sammenlignes med EUV-elever med start i samme periode og voksenlærlinge, der påbegynder deres forløb 1. august 2018 til 31. december 2019. Perioden for voksenlærlinge fra før forsøgsperioden er valgt, da den vil indeholde samme antal måneder som forsøgsperioden.

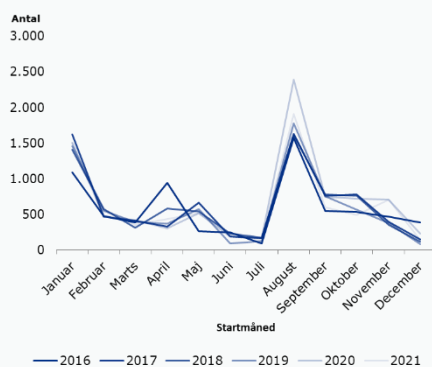
Figur B 1

Voksenlærlinge

Figur B 2

EUV

Anm.: Måneden er opgjort efter startdatoen for uddannelsesforløbet

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken og egne beregninger.

Bilag 2: Yderligere deskriptiv statistik

Tabel B.1

Yderligere karakteristika for voksenlærlinge og EUV-elever

	Forsøgsperioden	Før forsøgsperioden	EUV
Alder (år)	36	34	38
Køn (pct.)			
- Kvinder	54	47	65
- Mænd	46	53	35
Antal børn	0,8	0,7	0,9
Civilstatus (pct.)			
- Enlig	43	77	24
- Samboende	15	26	9
- Samlevende	12	23	7
- Ægtepar	30	70	11
- Ukendt	0	0	0
Herkomst (pct.)			
- Dansk	74	88	74
- Efterkommer	3	3	3
- Indvandre	23	9	23
	10.600	6.200	12.200

Anm.: Før forsøgsperioden dækker de voksenlærlingeforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019.

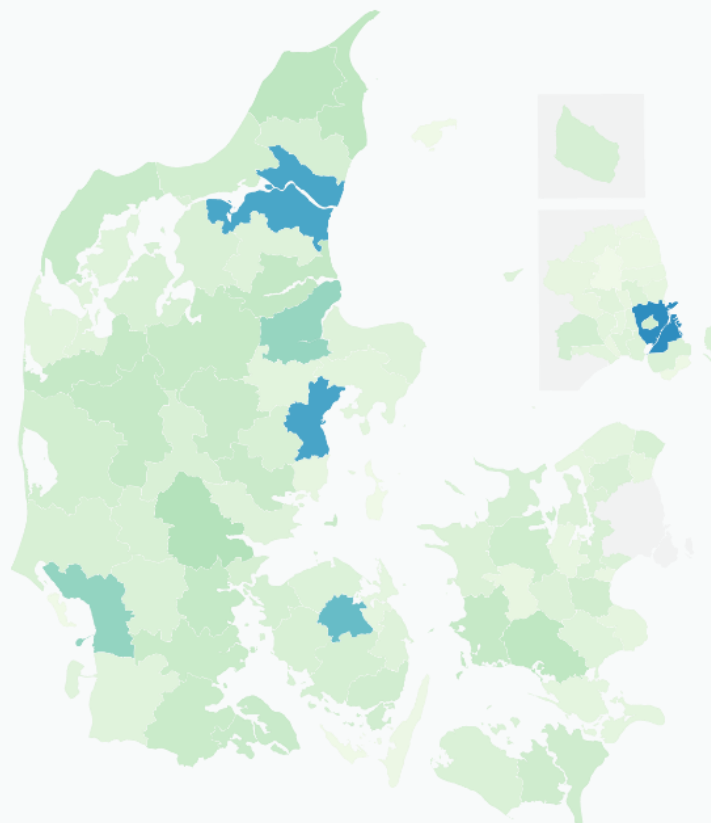
Forsøgsperioden dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021. EUV opgøres over samme periode som Forsøgsperioden.

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken, Befolkningsregistret og egne beregninger.

Figur B.3

Fordeling af elever på kommuner - under forsøgsperioden

Andel af voksenlæringe (pct.)
0 12

Anm.: Kommunen angiver elevens bopælskommune under uddannelsen.

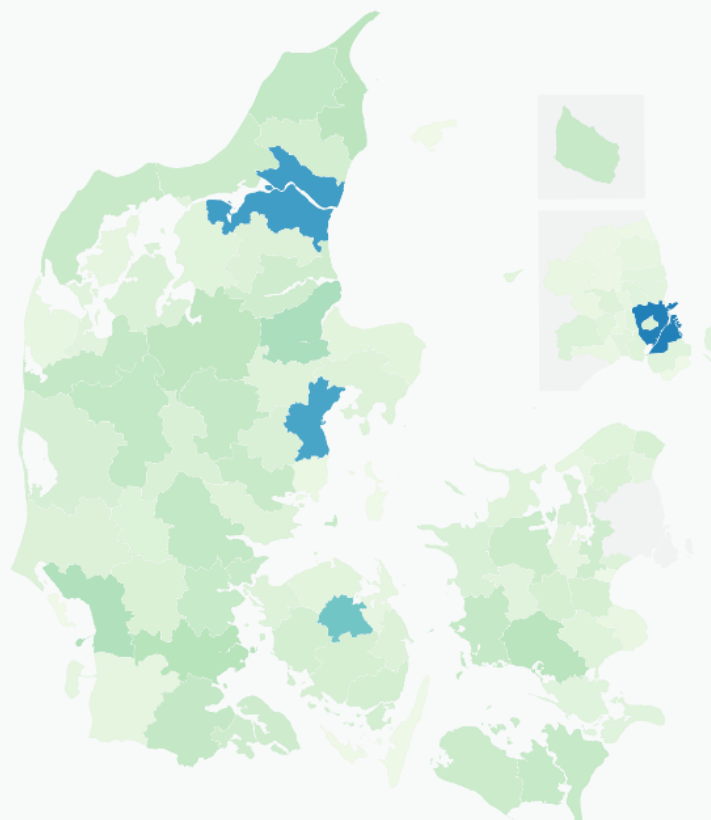
Under forsøgsperioden dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021.

Kilde: Voksenlærlingeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken, Befolkningsregistret og egne beregninger.

Figur B.4

Fordeling af elever på kommuner – før forsøgsperioden

Andel af voksenlæringe (pct.)
0 12

Anm.: Kommunen angiver elevens bopælskommune under uddannelsen.

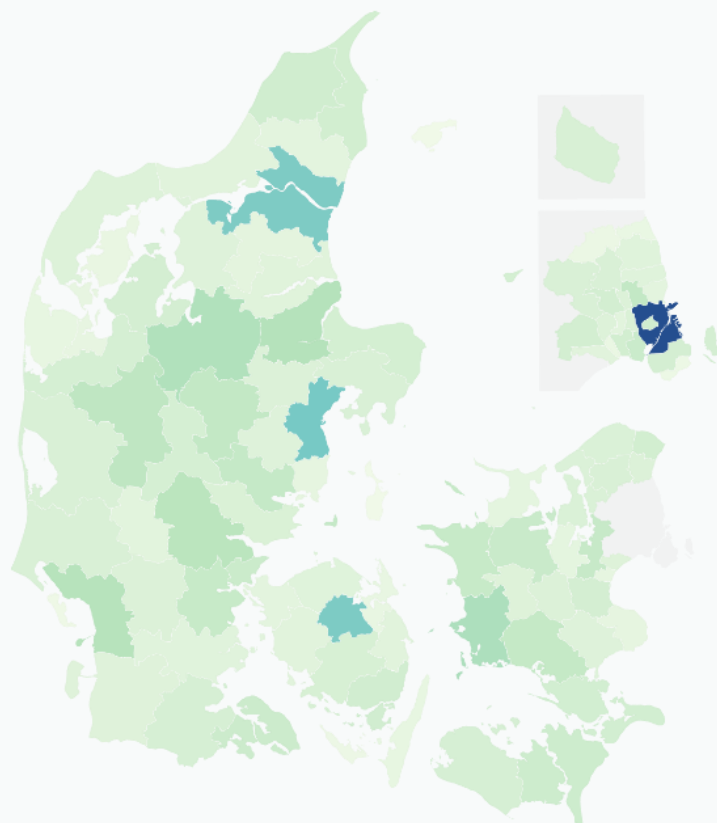
Før forsøgsperioden dækker de voksenlæringleforløb, der påbegyndes 1. august 2018 til 31. december 2019.

Kilde: Voksenlæringeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken, Befolkningsregistret og egne beregninger.

Figur B.5

Fordeling af elever på kommuner - EUV

Andel af voksenlæringe (pct.)
0 12

Anm.: Kommunen angiver elevens bopælskommune under uddannelsen.

EUV dækker perioden 1. august 2020 til 31. december 2021.

Kilde: Voksenlæringeregistret, Lærepladsstatistikken, Elevtalsstatistikken, Befolkningsregistret og egne beregninger.